

Drept constituțional și Instituții politice II

prof. Mircea CRISTE

prof. univ. dr. Mircea CRISTE

•DREPTURI ȘI LIBERTĂȚI FUNDAMENTALE PROTECȚIA DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR

- 1. PROTECȚIA DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR ÎN EUROPA
- 2. PROTECȚIA DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR ÎN ROMÂNIA

• **1. PROTECȚIA DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE ÎN EUROPA**

- într-un mod simetric cu cel în care drepturile constituționale sunt protejate la nivel național
- Primul gardian este C.J.U.E., care este asimilată curților constituționale.
- Competența ei este completată de CEDO, care are întâietate în acest domeniu la nivel european, cu o jurisprudență ce se adresează unui grup de state europene ce includ și pe cele neunionale.
- Activitatea Mediatorului European

• ***CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI***

- creată în 1959, pentru soluționarea plângerilor cu privire la încălcarea drepturilor înscrise în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, adoptată de 47 de state
- are în compunere un număr de judecători egal numărului statelor care au adoptat Convenția, cu un mandat de 9 ani și o limită de vârstă de 70 de ani.
- Plângerile sunt soluționate în complete de judecător unic, de trei judecători, de șapte judecători sau în Marea Cameră
- Curtea poate fi sesizată un stat semnatar ale Convenției, de o persoană fizică, grup de persoane sau organizație non-guvernamentală care pretinde a fi victima unei încălcări a drepturilor recunoscute de Convenție

Plângerea trebuie să îndeplinească anumite condiții:

- să fi fost folosite toate căile de atac interne
- să nu fi trecut mai mult de 6 luni de la rămânerea definitivă a ultimei decizii interne
- să fie semnată
- să nu fie identică cu o altă plângere deja examinată
- să nu fie incompatibilă cu dispozițiile Convenției ori să nu fie în mod evident nefondată sau abuzivă
- reclamantul să fi suferit un prejudiciu important

Dacă se constată o încălcare a Convenției, iar dreptul național nu permite decât parțial îndepărtarea consecințelor acestei încălcări, Curtea va acorda părții vătămate o despăgubire echitabilă.

CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE

- Creată în 1952 și având sediul la Luxemburg, Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) este compusă din două instanțe: Curtea propriu-zisă și Tribunalul
- cea mai mare parte a jurisprudenței Tribunalului este rezervată chestiunilor ce privesc concurența, ajutorul de stat, comerțul, agricultura și mărcile.
- Curtea este compusă din câte un judecător pentru fiecare stat membru, la care se adaugă 11 avocați generali, iar Tribunalul, începând cu 2019, din câte 2 judecători din fiecare stat membru.

- Mandatul judecătorilor și al avocaților generali este de 6 ani, cu posibilitatea reînnoirii.
- Competența CJUE privește interpretarea legislației (hotărârile preliminare), respectarea legislației (acțiunile în constatarea neîndeplinirii obligațiilor sau proceduri de infringement împotriva statelor), anularea unor acte legislative ale UE, obligarea instituțiilor UE de a acționa potrivit atribuțiilor lor, sancționarea instituțiilor UE pentru greșita exercitare a atribuțiilor (acțiunile în despăgubire).

Curtea de Justiție înființează în cadrul ei camere formate din trei și din cinci judecători. Marea Cameră este alcătuită din 15 judecători și este prezidată de președintele Curții

• *Organizarea controlului legilor în țările UE*

Din cele 27 de state ale UE

19 au instituit o curte constituțională (Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Croația, Franța, Germania, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Polonia, Portugalia, România, Slovacia, Slovenia, Spania, Ungaria).

8 au un control de constituționalitate exercitat (i) de puterea judecătorească (Estonia, Finlanda, Irlanda, Grecia, Cipru, Danemarca, Portugalia, Suedia)

1 nu are un control de constituționalitate al legilor (Olanda. Înainte de Brexit, era și Regatul Unit al Marii Britanii în această categorie).

•(CONTROLUL LEGILOR ÎN UNIUNEA EUROPEAN)

O preocupare în a le constitui din juri ti (Austria, Bulgaria, **Croația**, Germania, Italia, Polonia, Portugalia, Slovacia, Slovenia, Spania, Ungaria), uneori fiind cerut și calitatea de magistrat (Austria, Belgia, Germania, Italia, Portugalia)

Numărul judecătorilor de la **curțile constituționale** sau de la cele care au acest rol diferă și el, de la 7 (Letonia) la 16 judecători (Germania), și chiar 20 (cu membrii **supleanți** de la Curtea austriac)

Mandatul judecătorilor variază și el, între 8 și 12 ani, sau este fără termen (Austria, Belgia și **curțile supreme**) și, cu unele **excepții** (Cehia, **Croația**, Spania) nu poate fi înnoit

•(CONTROLUL LEGILOR ÎN UNIUNEA EUROPEAN)

Numirea judecatorilor poate fi dat fiecui statului, dar la propunerea legislativului (Austria, Belgia, Slovacia, Slovenia), Guvernului (Irlanda) sau a celor 3 puteri în stat (Spania) ori doar legislativului (Croatia, Germania, Letonia, Polonia, Ungaria).

Alteori, numirea este dat fiecui puteri pentru un anumit număr de judecatori (Cehia – Președintele cu avizul Senatului, Franța - Parlament și Președinte, Bulgaria și Italia - toate cele trei puteri).

Este de remarcat o asociere a puterii judecătorești la numirea judecatorilor constituționali (Bulgaria, Italia, Letonia, Spania).

•(CONTROLUL LEGILOR ÎN UNIUNEA EUROPEAN)

- Inamovibilitate și o imunitate identică cu cea a parlamentarilor, care nu poate fi ridicată decât cu votul Curții.
- Interdicția de a exercita alte demnități și profesii
- Președintele Curții ales, în general pentru 3 ani, de judecatori sau desemnat de autoritatea care numește judecatorii

•(CONTROLUL LEGILOR ÎN UNIUNEA EUROPEAN)

Atribuții jurisdicționale:

- * controlul a priori și a posteriori al normelor.
- * Statele au evitat recunoașterea unei *actio popularis*, unele introducând o procedură de filtraj care permite o analiză preliminară și o respingere a cererilor vădit nefondate sau nelegale

Atribuții politice:

- * rol de arbitru în conflictele dintre autorități sau dintre stat și colectivitățile teritoriale (Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Cipru, Croația, Franța, Germania, Italia, Polonia, Slovacia, Slovenia, Spania, Ungaria)
- * judecător electoral și referendum (Croația, Franța, Italia, Portugalia, Slovacia)
- * controlul constituționalității partidelor politice (Bulgaria, Cehia, Croația, Estonia, Germania, Polonia, Portugalia, Slovacia, Slovenia)
- * sancționarea autorităților politice, în principal a Președintelui (Austria, Bulgaria, Croația, Germania, Italia, Slovenia).

•(CONTROLUL LEGILOR ÎN UNIUNEA EUROPEAN)

Sesizarea

la inițiativa autorităților publice
(parlament, guvern, ombudsman,
curtea supremă, procurorul general,
grupuri de parlamentari)

la inițiativa juridicilor de drept
comun

la inițiativa cetățenilor (prin recursul
de constituționalitate - Belgia,
Germania, Spania).

• *Ombudsmanul european*

- Instituție apărută în Suedia, în 1809, pentru anchetarea și găsirea de soluții în ceea ce privește abuzurile și activitatea defectuoasă a administrației.
- Mediatorul European este ales de Parlamentul European pentru un mandat de 5 ani, care poate fi reînnoit.
- Mediatorul va informa instituția vizată sau va încerca să ajungă la un acord. În caz de eșec, va putea face recomandări respectivei instituții și, dacă acestea nu sunt însușite, poate înainta un Raport special Parlamentului European, care va lua măsurile considerate necesare.
- Plângerile pot fi formulate de un cetățean, rezident sau asociație dintr-o țară membră a UE, în 2 ani de la luarea la cunoștință a problemei; ombudsmanul european poate efectua investigații și din proprie inițiativă.

• 2. PROTECȚIA DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE ÎN ROMÂNIA

• CURTEA CONSTITUȚIONALĂ ROMANĂ

- Crearea CCR trebuie raportată la o tradiție apărută la începutul secolului trecut.
- **Compunere:**
 - 9 membri (judecători) aleși pentru o perioadă de 9 ani, 6 de legislativ (3 în Camera deputaților și 3 în Senat) și 3 judecători desemnați de Președintele României
 - Curtea se reînnoiește cu o treime la fiecare 3 ani, fiecare din autoritățile amintite numind un nou judecător.
 - Judecătorii Curții trebuie să aibă cel puțin 18 ani vechime într-o activitate juridică sau în învățământul superior juridic. Nu este prevăzută vreo limită de vârstă și nici cerința expresă de a nu avea cazier judiciar. Le este interzisă deținerea oricărei altei funcții publice sau private, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul juridic superior.
 - Președintele Curții este ales de și dintre judecători pentru o perioadă de 3 ani

- Judecătorii sunt independenți, inamovibili și nu sunt răspunzători pentru opiniile și voturile exprimate la adoptarea hotărârilor.
- Ei nu pot fi arestați, nici în caz de infracțiune flagrantă, decât cu aprobarea autorității care i-a numit. Judecarea infracțiunilor comise de judecătorii Curții Constituționale este de competența Înaltei Curți de Casație și Justiție.
- Pregătirea lucrărilor și redactarea actelor Curții revine magistraților-asistenți, care au un vot consultativ la deliberări.

Subiect de discuție:

Depolitizarea CCR presupune, în opinia unor politicieni, ca magistrații care își vor încheia mandatul să fie înlocuiți de alți magistrați numiți de Consiliul Superior al Magistraturii și de Înalta Curte de Casație și Justiție.

Motivare: Propunerea se poate pune în practică fără a schimba nimic.

Cum să nu fie politizat numirea judecătorilor constituționali dacă scrie în Constituție că 3 judecători desemnează Camera și 3 Președinia?